VERO SKATT

LAUSUNTO

17.9.2019

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

Esitän kirjallisena lausuntona tulevaisuusvaliokunnassa käsiteltävänä olevassa asiassa K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018, kunnioittaen seuraavaa.

Alustatalous ja lohkoketjut haastavat verotuksen tehokkuuden ja helppouden

Verotuksen nykyinen tehokkuus ja helppous perustuvat laajalle tietointegraatiolle, jossa Verohallinto saa verotukseen tarvittavia tietoja erityisesti suomalaisilta yrityksiltä. Tietointegraation tehokkuus ja helppous voidaan konkreettisesti nähdä esimerkiksi henkilön tuloveroilmoituksessa esitäytössä. Hajauttavan vaikutuksensa takia alustatalous ja lohkoketjut uhkaavat viedä verotuksessa tarvittavan tiedon kansallisen lainsäädännön saavuttamattomiin. Ilman tietointegraatioita veronmaksajat joutuisivat itse ilmoittamaan tietonsa, joka tutkimusten perusteella nostaisi verovajetta merkittävästi jopa 1 mrd. vuodessa, jos ei toimenpiteisiin ryhdytä tietojen saannin varmistamiseksi.

Alustatalous edellyttää uusia raportointi- ja tiedonvaihtoratkaisuja EU- ja OECD-tasolla

Alustatalous on voimakkaasti kasvava, globaali ilmiö, jonka kanssa yksittäisten maiden verohallintojen on vaikea toimia. Alustojen kanssa toimimiseen tarvitaan yhteiset EU- ja OECD-tason säätely- ja toimintamallit, jotka mahdollistavat verohallintojen yhteistoiminnan ja tietojenvaihdon. Mallissa jokainen kansallinen verohallinto toimii omalla toimivalta-alueellaan toimivien alustojen kanssa ja välittää muiden maiden kansalaisia koskevat tiedot niiden maiden viranomaisille. Verohallinto on jo aktiivisesti edistänyt toimintamallin pohjaksi tarvittavaa EU- ja OECD-tason säätelyä ja kansainvälinen yhteistyö säätelyn aikaansaamiseksi on käynnissä.

Alustatalouden toiminnan verottamiseksi ja kansalaisten palvelemiseksi täytyy rakentaa tarvittavat palvelut ja tekniset ratkaisut tiedon vaihdon toteuttamiseksi (esim. API-rajapintapalvelut, joiden kautta tiedot kerätään ja välitetään). Näiden avulla verotus pystytään tuottamaan palveluna kansalaisille yhtä helppona kuin nykyään. Avainasemassa palveluiden toteuttamiselle ovat Verohallinnon tiedonsaantioikeudet, jotta verotukseen tarvittavat tiedot saadaan kerättyä suoraan alustatalouden toimijoilta.

Lohkoketjuteknologialla toteutettu digitaalinen asuntokauppapalvelu DIAS viitoittaa tietä

Verohallinto on ollut mukana kehittämässä lohkoketjuihin perustuvia järjestelmiä. Digitaalisessa asuntokauppapalvelussa (DIAS) asiakas voi myydä ja ostaa asunnon digitaalisesti eikä hänen tarvitse erikseen tehdä ilmoituksia viranomaisille. Verohallinto saa varainsiirtoverot automaattisesti osana DIASta. Tällainen toimintamalli tukee Verohallinnon visiota, jossa verotus on luonteva osa 3. osapuolten liiketoimintapalveluita, ja tiedot joko saadaan suoraan alustalta tai Verohallinnolla on pääsy tietoihin. DIAS perustuu hajautettuun suljettuun Corda-verkostoon, jossa kauppatransaktiot tapahtuvat.

Verohallinto on myös selvittänyt lohkoketjuteknologian soveltuvuutta suoraan verotuksessa, ja olemme mm. kokeilleet arvonlisäverojen automatisoitua raportointia ns. Corda-verkossa. Digitaaliseen identiteettiin perustuvat yrityksen elinkaaren tapahtumat ovat kiinnostavia ja lupaavia konsepteja, kuten suomalaispankkien yrityksen perustamisen ja listaamattomien yritysten osakekaupan kokeiluissa on havaittu. Avoimien lohkoketjujen vaikutukset liiketoimintaan ovat toistaiseksi melko vähäisiä. Tällä alueella mm. osallistumme Kelan kokeiluun, jossa tutkitaan sosiaalituen käyttöä ohjelmoituna rahakkeena. Olemme mukana toteuttamassa VATCoin-tutkimusta Jyväskylän yliopiston kanssa. VATCoin arvonlisäveron rahakkeena voisi vähentää mahdollisuuksia EU-tasolla arvonlisäveroon liittyviin petoksiin.

Virtuaalivaluuttojen verotuksesta

Lohkoketjusovelluksiin liittyy olennaisena osana rahake (token), joita yleisesti kutsutaan virtuaalivaluutoiksi. Lohkoketjuja ja siten myös virtuaalivaluuttoja käytetään moniin eri tarkoituksiin. Yleisimmin virtuaalivaluuttoja käytetään sijoitusinstrumentteina, mutta niitä käytetään myös esimerkiksi maksuvälineinä.

Yleisin vaihdannan kohteen oleva virtuaalivaluutta on Bitcoin. Suomessa verotettavien Bitcoin-luovutusten määrän arvioidaan vuonna 2018 olleen n. 110 miljoonaa euroa, verotettavan tulon määrän 70 miljoonaa euroa ja laskennallisen veron määrän 22 miljoonaa euroa. Luovutusten ilmoittamisessa verotukseen on edelleen merkittäviä puutteita: arviolta kolmasosa ei oma-aloitteisesti ilmoita luovutuksia veroilmoituksella.

Virtuaalivaluuttojen verotukseen Suomessa liittyy monia uskomuksia, joiden todellisuuspohja on häilyvä. Usein esimerkiksi esitetään, että kaikki virtuaalivaluuttojen liikkeet ovat verotettavia transaktiota. Todellisuudessa vain ne virtuaalivaluuttojen transaktiot, joissa virtuaalivaluutta siirtyy vastiketta vastaan omistajalta toiselle kuuluvat tuloverotuksen piiriin.

Toistuvasti esitetään niin ikään, että virtuaalivaluuttoja kohdellaan verotuksessa muita vastaavia varoja ankarammin ja että Suomessa kohtelu on ankarampaa kuin muissa valtioissa. Keväällä 2019 annetun KHO:n päätöksen jälkeen virtuaalivaluuttoja pidetään verotuksessa omaisuutena ja niiden liikkeitä verotetaan Suomessa samalla tavalla kuin muitakin omaisuuden luovutuksia. Kansainvälisen käytännön perusteella Suomen suhtautuminen veriotuksessa virtuaalivaluuttoihin ei lähtökohtaisesti poikkea yleisestä eurooppalaisesta käytännöstä. Virtuaalivaluuttojen tuloverokohtelun erot eri maissa näyttävät johtuvan ennemminkin yleisistä tuloverojärjestelmien eroista kuin siitä, että virtuaalivaluuttoja kohdeltaisiin joissain maissa verotuksessa erityisen suopeasti muihin omaisuuseriin verrattuna.

Lohkoketjujen ja virtuaalivaluuttojen parissa työskenteleviltä tahoilta on esitetty myös toiveita erityisen tätä aihepiiriä koskevan sääntelyn luomisesta. Verohallinnon näkemyksen mukaan mahdollista sääntelyä tulee kehittää harkiten, jotta sääntelyllä ei luoda tarpeettomia esteitä lohkoketjujen ja niitä hyödyntävien liiketoimintojen kehittämiselle. Sääntelyä harkittaessa on myös tarkoin punnittava sen suhde ja neutraliteetti muun tyyppiseen liiketoimintaan nähden.

Kehitys- ja tietohallintojohtaja Jarkko Levasma